

Юрченко С. В.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою;
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро*

ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблематика обліку та оподаткування на малих аграрних підприємств може бути досить складною і варіювати у залежності специфіки діяльності таких господарюючих суб'єктів, якісної організації обліку на них, вибору оптимальної системи оподаткування і навіть регіону, де розташоване таке підприємство.

Але первинно, разом з вищезазначеними питаннями, на підприємця діють й інші фактори, які впливають на рішення безпосередньо займатися аграрним бізнесом та вкласти свої кошти. Окреслимо деякі з них. Перш за все, будь-який суб'єкт господарювання стикається з достатньо високими податками і супутніми зобов'язаннями. Велике податкове навантаження може бути надмірним для малих підприємств, особливо початківців. Зазвичай високі ставки податків збільшують фінансовий тиск на господарників, що в свою чергу впливає на наміри займатися підприємництвом.

Окремо слід звернути увагу на складність податкової системи та достатньо часті зміни законодавства, що робить важким для малих підприємств розуміння та дотримання правил оподаткування.

Також відомим якорем економіки виступає тіньова її частина. Високий рівень тіньової економіки значно ускладнює збір податків та суттєво впливає на конкуренцію для підприємств, які хочуть працювати в легальній площині. Крім цього значною перешкодою для малих підприємств, які намагаються працювати чесно та законно, виступає корупція, попри потуги держави з нею системно боротися.

Особливою проблемою в національній економіці є недоступність до фінансових ресурсів. Малі підприємства постійно стикаються з важкостями в отриманні фінансування для підтримки та розвитку власного бізнесу. На ряду з вищезазначеною часто звучить проблема відсутності стимулів для розвитку. Зокрема в аграрному секторі відчувається брак стимулів та підтримки від держави, що ускладнює розвиток малих підприємств. Особливо це помітно в тваринництві.

Додамо до цього суттєві «незручності» для аграрного сектора, викликані військовою агресією нашого північно-східного сусіда, в тому числі зруйновану логістику, інфляційні процеси, що мають значний вплив на забезпечення виробничого процесу сировиною, матеріалами, паливом і т.д, і отримаємо дуже несприятливі умови для ведення господарства, не кажучи вже про створення нового бізнесу.

Хоча варто зазначити, що Уряд України працює над поліпшенням ситуації та спрощенням податкової системи для малих підприємств аграрного сектора з

метою сприяння його розвитку та залученню інвестицій. Позитивним аспектом можна вважати цифровізацію економіки, зокрема можливість он-лайн реєструвати господарства та без контакту з працівниками податкової системи вести розрахунки своїх зобов'язань щодо оподаткування.

Розвиток системи оподаткування для аграрних підприємств може включати різні напрями, спрямовані на покращення фінансової стійкості та розвиток цього сектору. Зокрема спрощені податкові режими. Розробка та впровадження спеціальних податкових режимів для аграрних підприємств, які передбачають спрощений порядок податкового обліку та зниження ставки податків. Це може стосуватися як оподаткування загалом господарської діяльності так і, наприклад, питань щодо податку на додану вартість.

Зазначимо, що на сьогодні особливо назріло питання підтримки суб'єктів господарювання, які розташовані поблизу лінії бойових дій, в тому числі звільнених територій, та потребують додаткових фінансових ресурсів для очищення земельних угідь і відновлення пошкоджених технічних засобів, а подекуди і повного їх оновлення. Тому розробка та впровадження спеціальних податкових режимів для таких аграрних підприємств може бути корисним кроком для підтримки сільського господарства та розвитку сільських громад. Ці режими можуть передбачати спрощений порядок податкового обліку та знижені ставки податків для сприяння конкурентоспроможності аграрних підприємств. Зокрема потрібно окреслити чіткі критерії, за якими аграрні підприємства можуть бути визнані відповідними для спеціального податкового режиму. Це може включати розмір ділянки, обсяг виробництва, види сільськогосподарської діяльності тощо.

На сьогодні знову постає актуальним питання для малих аграрних підприємств щодо мінімального податкового зобов'язання (МПЗ) перед державою. Особливо для господарств, які обробляють невеликі власні ділянки з несуттєвим обсягом виробництва та враховуючи значний і непрогнозований вплив різних факторів на результати діяльності.

В даному питанні з однієї сторони можна зрозуміти державу, яка прагне за допомогою МПЗ боротися з суб'єктами господарювання, які вже десятки років не сплачують практично жодних податків, окрім податку на землю, та разом з цим забезпечити податкові надходження для створення можливості виконувати свої визначені законодавством функції. З іншої сторони, варто прислухатися до малих підприємців, які часто змушені платити податки, які не відповідають результатам їх діяльності. Зокрема, і так суттєві ризики діяльності аграрного сектора ще більш посилюються після вторгнення на нашу територію з усіма витікаючими наслідками, починаючи зі значного здорожчання логістики, і відповідно суттєвого зменшення закупівельних цін, та збільшення витрат на паливо, посівний матеріал, засоби захисту рослин, добрива і т.д., що значно збільшило собівартість, а відповідно і вплинуло на прибутковість підприємств. При цьому варто зауважити на значний перекис цін у менший бік в регіонах наближених до лінії зіткнення, що також не додає можливості таким підприємствам на рівних конкурувати на ринку. Також додамо сюди відсутність безпеки і стабільності в регіонах близьких до лінії зіткнення, що безпосередньо

створює загрозу безпеці малих аграрних підприємств, їхніх співробітників та майна, і часто призводить навіть до евакуації та захисту робочої сили та майна.

Отже, можемо стверджувати, що питання оподаткування аграрних підприємств, особливо тих, на які впливають наслідки бойових дій, потрібно актуалізувати, можливо винесенням деяких окремих рішень на тимчасовій основі чи до наступних змін у військово-політичній обстановці.